

सत्यमेव जयते

राज्य निवडणूक आयोग, महाराष्ट्र

क्रमांक-रानिआ/मावज-२०२५/प्र.क्र.४/का-१०
नवीन प्रशासकीय भवन, हुतात्मा राजगुरू चौक,
मादाम कामा मार्ग, मुंबई- ४०० ०३२.
दिनांक: १२ जून २०२५
दूरध्वनी: ०२२ २२०४६९०९

प्रति,
जिल्हाधिकारी (सर्व)
महानगरपालिका आयुक्त (सर्व)
मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद (सर्व)
मुख्याधिकारी, नगरपरिषद/ नगरपंचायती (सर्व)

विषय: मतदानाचे प्रमाण वाढविण्यासाठी मतदार जागृती अभियान राबविण्याबाबत...

महोदय,

महानगरपालिका, नगरपरिषदा/ नगरपंचायत, जिल्हा परिषदा/ पंचायत समित्या या स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या आगामी निवडणुकांत मतदानाचे प्रमाण वाढविण्यासाठी अधिकाधिक मतदारांनी मतदान करणे आवश्यक आहे. त्यासाठी मतदार जागृती अभियान राबविण्याकरिता पूर्वनियोजन करणे गरजेचे असून, त्यादृष्टीने सोबत परिशिष्ट- १ मध्ये नमूद केल्याप्रमाणे मार्गदर्शक सूचना देण्यात येत आहेत. त्यानुसार नियोजन करून स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या आगामी निवडणुकांमध्ये प्रभावीपणे मतदार जागृती अभियान राबविण्यात यावे.

सदर उपक्रमासाठी संबंधित स्थानिक स्वराज्य संस्थेच्या उपलब्ध निवडणूक निधीतून वाजवी खर्चाचे नियोजन व खर्च संबंधित स्तरावरून करण्यात यावे. परिशिष्ट- १ मध्ये नमूद सूचना मार्गदर्शक स्वरूपाच्या असून, स्थानिक गरजेनुसार आणि उपलब्ध संसाधनांनुसार त्यांची अंमलबजावणी करावी. मतदार जागृती अभियान राबविण्यासाठी प्रचलित व विहित प्रशासकीय तथा वित्तीय नियमांचे काटेकोर पालन करावे; तसेच आपापल्या स्तरावर मार्गदर्शक सूचनांव्यतिरिक्त आणखी अभिनव उपक्रम राबविणे शक्य असल्यास तेही राबवावेत, याची कृपया नोंद घ्यावी.

मा. राज्य निवडणूक आयुक्त यांच्या मान्यतेने,

(सुरेश काकार्णी)

सचिव

राज्य निवडणूक आयोग, महाराष्ट्र

१२.०६.२०२५

परिशिष्ट- १

मार्गदर्शक सूचना

(स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या निवडणुकांसाठी मतदार जागृती अभियान- २०२५)

जिल्हाधिकारी यांच्यासाठी (नगरपरिषदा/ नगरपंचायती, जिल्हा परिषदा/ पंचायत समित्या आणि ग्रामपंचायत निवडणुकांकरिता)		
महानगरपालिका आयुक्त यांच्यासाठी (महानगरपालिका निवडणुकांकरिता)		
अ.क्र.	उपक्रम	तपशील
१.	मतदार यादीत नाव शोधणे	<ul style="list-style-type: none">संबंधित स्थानिक स्वराज्य संस्थेच्या निवडणुकीसाठी मतदारांना मतदार यादीत सुलभतेने नाव शोधण्याची सुविधा उपलब्ध करून देणे. उदा. संकेतस्थळ, मोबाईल ॲप, दूरध्वनी, कॉल सेंटर, चॅटबॉट इ.
२.	पत्रकार परिषदा	<ul style="list-style-type: none">संबंधित स्थानिक स्वराज्य संस्थेची निवडणूक जाहीर झाल्यानंतर लगेचच जिल्हाधिकारी/ महानगरपालिका आयुक्त यांनी स्वतः पत्रकार परिषद आयोजित करून मतदारांना मतदानासाठी आवाहन करणेमतदानाच्या एक दिवस आधीदेखील पत्रकार परिषद घेऊन मतदारांना मतदानासाठी पुन्हा आवाहन करणे आणि मतदान केंद्रावरील सेवासुविधांबाबत मतदारांना अवगत करणे
३.	मतदारांना शपथ देणे	<ul style="list-style-type: none">विविध महाविद्यालये, विद्यापीठ, शासकीय कार्यालये, खासगी आस्थापना, मॉल्स विविध सांस्कृतिक कार्यक्रम इत्यादी ठिकाणी मतदारांना मतदान करण्याची शपथ देणे
४.	विद्यापीठ/ महाविद्यालये	<ul style="list-style-type: none">विद्यापीठ व महाविद्यालयांमध्ये मतदार जागृतीबाबत वादविवाद, वक्तृत्व, निबंध, चित्रकला, पथनाट्य, रिल्स इ. स्पर्धांचे आयोजन करणेविजेत्यांना पारितोषिके देऊन गौरव करून, त्यांनी सादर केलेल्या कलांचा मतदार जागृतीसाठी वापर करणेमहाविद्यालयांच्या मदतीने अधिकाधिक मतदारांना प्रोत्साहन देण्यासाठी सोसायट्यांना दत्तक देऊन घराघरापर्यंत पोहोचणेउत्कृष्ट काम करणाऱ्या विद्यार्थ्यांना किंवा सोसायट्यांना बक्षिसे देण्याबाबत विचार करणे
५.	फलक/ हॉर्डिंग लावणे	<ul style="list-style-type: none">शासकीय कार्यालये, नागरी सुविधा केंद्र, रुग्णालये, बँका, शैक्षणिक संस्था, सार्वजनिक ठिकाणी, मुख्य चौक इ. ठिकाणी फलक लावणेपेट्रोल पंप, एलपीजी गॅस वितरक, शिधा वाटप दुकाने इत्यादी ठिकाणी फलक लावणेव्यावसायिक हॉर्डिंगसाठी जनहितार्थ राखीव असलेल्या दिवसांचा वापर करणे
६.	परिवहन सेवा	<ul style="list-style-type: none">संबंधित स्थानिक स्वराज्य संस्थेची वाहने व परिवहन सेवेच्या बसेसवर फलक/ बॅनर लावणेएसटी बस, बस स्थानक, लोकल ट्रेन, रेल्वे स्थानक इत्यादी ठिकाणी फलक/ बॅनर लावणे

		<ul style="list-style-type: none"> • सार्वजनिक परिवहन सेवेच्या बसमध्ये किंवा लोकल ट्रेनमध्ये असलेल्या उद्घोषणेच्या सुविधेच्या माध्यमातून मतदारांना मतदानासाठी आवाहन करणे • बस तिकिटांवर मतदानाचे आवाहन करणे आणि मतदानाची तारीख प्रसिद्ध करणे
७.	सिनेमागृह व नाट्यगृह	<ul style="list-style-type: none"> • सिनेमागृह आणि नाट्यगृहांमध्ये मध्यंतराच्या वेळी मतदारांना मतदानासाठी आवाहन करणे • सिनेमा चालक/मालकांची बैठक आयोजित करून लोकहितार्थ संदेश प्रसारित करण्यास सांगणे. • आवश्यकतेनुसार सिनेमागृहात व्यावसायिकदृष्टीने जाहिरात प्रसारित करणे
८.	वलयांकित व्यक्तींची मदत	<ul style="list-style-type: none"> • संबंधित स्थानिक स्वराज्य संस्थेच्या कार्यक्षेत्रातील किंवा बाहेरील अराजकीय वलयांकित (सेलेब्रेटी) व्यक्तींच्या माध्यमातून सोशल मीडियाद्वारे मतदानासाठी आवाहन करणे. उदा. खेळाडू, कलावंत, प्रसिद्ध लेखक इ.
९.	स्वयंसेवी संस्था	<ul style="list-style-type: none"> • विविध स्वयंसेवी संस्थांना उत्स्फूर्तपणे मतदार जागृती करण्याचे आवाहन करणे • स्वयंसेवी संस्थांच्या माध्यमातून व्याख्याने, चर्चासत्र, विविध स्पर्धांचे आयोजन करणे इ. • मतदार जागृतीबाबत पथनाट्य स्पर्धा घेणे व उत्कृष्ट पथनाट्यांचे सादरीकरण करणे
१०.	विविध देयके/ निविदा	<ul style="list-style-type: none"> • संबंधित स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या मालमत्ता व पाणीपट्टीच्या देयकावर मतदान करण्याचे आवाहन करणारा संदेश प्रसिद्ध करणे • महावितरण कंपनी, बीएसएनएल, एमटीएनएले इत्यादींच्या देयकांवर मतदानाचे संदेश प्रसिद्ध करणे
११.	प्रादेशिक परिवहन कार्यालय	<ul style="list-style-type: none"> • प्रादेशिक परिवहन अधिकाऱ्यांशी समन्यव साधून रिक्षा, टॅक्सी, ओला, उबर इत्यादींच्या चालक- मालकांची बैठक घेऊन त्यांना मतदार जागृती अभियानात सहभागी करून घेणे • रिक्षा, टॅक्सी, ओला, उबर व अन्य खासगी प्रवाशी वाहनांवर मतदार जागृतीचे स्टीकर लावणे
१२.	खासगी आस्थपाना	<ul style="list-style-type: none"> • विविध टूर्स ऑपरेटर्स, हॉटेल, रिसॉर्ट, रेस्टॉरंट असोसिएशन आदींच्या बैठका घेऊन त्यांच्या माध्यमातून मतदार जागृती करणे • मतदान करण्यासाठी प्रोत्साहन म्हणून ग्राहकांना स्वच्छेने सवलत देण्याबाबत संबंधित संघटना आवाहन करणे • टूर्स ऑपरेटर्सचे कार्यालये, हॉटेल, रिसॉर्ट, रेस्टॉरंट इत्यादी ठिकाणी ठळकपणे मतदानाची तारीख दर्शविणारे फलक लावणे
१३.	राजकीय पक्ष	<ul style="list-style-type: none"> • राजकीय पक्षांच्या बैठका घेऊन त्यांना मतदारांमध्ये जागृती करण्याचे आवाहन करणे. • राजकीय पक्षांच्या युवक व विद्यार्थी आघाड्यांना मतदानाचे प्रमाण वाढविण्यासाठी प्रयत्न करण्याचे आवाहन करणे
१४.	सोशल मीडिया / डिजिटल मीडिया	<ul style="list-style-type: none"> • सोशल मीडियाच्या विविध प्लॅटफॉर्मचा मतदार जागृतीसाठी प्रभावी वापर करणे • संबंधित स्थानिक स्वराज्य संस्थेच्या संकेतस्थळावर ठळकपणे मतदानाचा संदेश प्रसिद्ध करणे

		<ul style="list-style-type: none"> • बँकांच्या मदतीने एटीएम स्क्रीनवर संदेश प्रसारित करणे • संबंधित स्थानिक स्वराज्य संस्थेकडे उपलब्ध मोबाईल क्रमांकांवर संदेश प्रसारीत करणे (प्रॉपर्टी टॅक्सच्या संदेशाप्रमाणे) • चॅटबॉट किंवा एआयसारख्या तंत्रज्ञानाचा वापर करणे
१५.	प्रसारमाध्यमांचा उपयोग	<ul style="list-style-type: none"> • मतदार जागृतीसाठी स्थानिक केबल वाहिन्यांवर मुलाखती, चर्चासत्रे आयोजित करणे. • प्रसारमाध्यमांच्या स्थानिक प्रतिनिधींसाठी कार्यशाळेचे आयोजन करणे • स्थानिक एफएम वाहिन्यांवर निवेदकाच्या माध्यमातून उद्घोषणा करण्यासाठी सहकार्य मिळविणे • कम्युनिटी रेडिओंचा प्रभावी व व्यापक प्रमाणात वापर करणे • पत्रकार संघटनांना मतदार नोंदणी आणि जागृती अभियानात सहभागी करून घेणे • प्रसारमाध्यमांना जनहितार्थ संदेश / जाहिराती प्रसारीत करण्याची विनंती करणे • आकाशवाणी व दूरदर्शनवरील फोन इन सारख्या कार्यक्रमाच्या माध्यमांतून जागृतीबाबत श्रोत्यांच्या /दर्शकांच्या शंका/ प्रश्नांना उत्तरे देणे
१६.	माध्यम आराखडा	<ul style="list-style-type: none"> • स्थानिक गरज व उपलब्ध निधी विचारात घेऊन आपापल्यास्तरावर माध्यम आराखडा तयार करून त्याची अंमलबजावणी करणे • माध्यम आराखड्यानुसार स्थानिक वृत्तपत्रे, वृत्तवाहिन्या, जाहिराती देणे • बाह्य मीडियाचा (उदा. होर्डिंग) वापर करणे • चित्ररथ किंवा अन्य अभिनव उपक्रम राबविणे
१७.	आवश्यक साहित्य तयार ठेवणे	<ul style="list-style-type: none"> • वृत्तपत्रात प्रसिद्धीस द्यावयाच्या जाहिरातीचे नमुने. (आर्ट वर्क) • घडी पुस्तिका / माहिती पत्रके • ठिकठिकाणी लावावयाच्या फलकांचे (पोस्टर्स) नमुने • व्हाट्सअप, फेसबुक इ. सोशल मीडियासाठी आकर्षक क्रिएटिव्ह संदेश • सोशल मीडियासाठी मायक्रो फिल्मस् • विविध मोबाईल ऑपरेटर्सच्या माध्यमातून पाठवायचे एसएमएस • आकाशवाणी आणि एफएम चॅनल्ससाठी जिंगल्स • दूरदर्शन आणि इतर विविध वाहिन्यांसाठी ऑडीओ व्हिज्युअल स्पॉट
<ul style="list-style-type: none"> ▪ सूचना मार्गदर्शक स्वरूपाच्या असून, स्थानिक गरजेनुसार आणि उपलब्ध संसाधनांनुसार त्यांची अंमलबजावणी करावी ▪ मतदार जागृती अभियान राबविण्यासाठी प्रचलित व विहित प्रशासकीय तथा वित्तीय नियमांचे काटेकोर पालन करावे ▪ आपापल्या स्तरावर आणखी अभिनव उपक्रम राबविता येत असल्यास त्याचाही मतदार जागृती अभियानात समावेश करता येऊ शकेल. 		